



מקבץ סיפורים – הרב יוסף קאפח זצ"ל

בעלה של הרבנית

הרבה פעמים, כשאני אומרת שאני תלמידה של הרב יוסף קאפח זצ"ל, אנשים שואלים אותי: "בעלה של הרבנית ברכה?" אכן! שמה הטוב של הרבנית יצא לעולם עקב מפעל הצדקה שלה הקשור לחיי היום יום, כשהרב יוסף קאפח עצמו בעל מפעל תורני הקשור לחיי נצח – וידוע שבסיס הנצח הוא היום יום. (אלי מימון)

קצת בכל יום

שאלו את הרב קאפח איך הוא רכש ידיעותיו הנרחבות להפליא לא רק בכל תחומי היהדות, אלא גם במקצועות רבים ואחרים. תשובתו הקולעת: "אתה לומד קצת כל יום".

(אלי מימון)

אתה לא בן אדם

שעת ערב. בבית הכנסת של הרב קאפח הסתיים השיעור בספר "מורה נבוכים" לרמב"ם, והלומדים מתפזרים איש איש לביתו. אחד התלמידים, אברך צעיר ומוכשר, הוציא סיגריה והתחיל לעשן. שאל אחד מחבורת התלמידים שעמדו שם את הרב קאפח: "מורי, מה דעתך על עישון?" ענה הרב: "מי שמעשן עוד לא הגיע לדרגת אדם". כוונתו שמי שמעשן שבוי בידי יצריו, ואילו אדם הוא מי שמשליט את המחשבה על כל פעולות גופו, על כל התאוות. "באותו רגע", סיפר האברך המעשן, "ידעתי שאני צריך לקבל החלטה גורלית. זרקתי את הסיגריה, ומצאתי לי רב, איש אמת".

(נכדו עופר קאפח)

יתום מלומד

הרב יוסף נתייתם מאביו כבר בהיותו בגיל שנה. עוד בטרם ידע לקרוא אמו בקשה מאחיינה שייקח אותו למארי (מורי) שלום (=סאלם) קורח ללמוד עם כל הילדים. מארי שלום היה בקיא במקרא ובדקדוקו ואף היה עוקב אחרי התלמידים בלימודיהם, והיה אומר להם 'אוי לכם מה יאמרו הבריות זה התלמידים של סאלם קורח'.

בגיל שש נפטרה אמו ונהיה יתום מאבא ואימא ומאז גדל בבית סבו הגדול מארי יחיא קאפח וסבתו. בגיל שמונה שנים סבו הגדול החל לדרבנו להצטרף ללימוד השיעור בבית מדרשו של כל ששה סדרי משנה עם פירוש הרמב"ם, ובמשך 40 פעם גלגל את כל הששה סדרי משנה. כך שזכות גדולה נפלה בחלקו שלימים בחרו בו גדולי התורה הרב הראשי לישראל הרב יצחק איזיק הלוי הרצוג ועוד שיתרגם מחדש את פירוש המשנה לרמב"ם שהיה במקורו בשפה הערבית. איזה ילדות ויתמות קשה, אולם בזכות ההתמדה והשקדנות מעז יצא מתוק. ואף נתקיים "כִּי-אֲבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וְה' יֹאסֶפְנִי, הוֹרֵנִי ה' דִּרְכֵּךְ וְנִחַנִּי בְּאֵרֶח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְךָ".

(עובדיה הלוי)



אומנותו ותורתו

נאמן לפסיקת הרמב"ם, ולמנהגם של רבני תימן בכל הדורות, הקפיד שלא להתפרנס מתורה. לצד עמל בלימוד תורה, עבד כל ימיו, תחילה כצורף זהב וכסף, מקצוע שעבר דורות רבים במשפחה והוא הכירו על בוריו, אחר כך כסופר סת"ם, ובהמשך כדיין. בשנות לימודיו בישיבת "מרכז הרב" רשם לעצמו את כל הוצאות הישיבה על לימודיו, ובהמשך החזיר את כל ההוצאות לישיבה.

(נכדו עופר קאפח)

יוסף ינהיג

כבר בילדותו ניכרו בו התמדה יוצאת דופן, תפיסה מהירה וזיכרון בלתי רגיל. אלה לא עזבוהו עד לסוף ימיו. סיפר יהודי זקן מבני ברק, שהוא והרב היו בחבורת ילדים ששיחקה תמיד ביחד, אבל אף אחד לא נשתווה ליוסף הצעיר בשוברים. פעם אחת הלכה חבורת הילדים אחרי הסבא הישיש, הרב יחיא קאפח זצ"ל, ושמעה את אחד התלמידים שואל אותו: "מורי, מה יהיה אחריו? מי ינהיג אותנו? מי יפסוק לנו?"

"יוסף", ענה לו הרב הישיש קצרות.

מאז אותו יום, סיפר לי האיש, השתנה יוסף. הפסיק להשתובב, ירדה עליו רצינות, והוא השקיע זמן רב בלימוד תורה.

באיזה גיל היה? שאלתי.

בגיל שש, ענה לי.

(נכדו עופר קאפח)

יקה יותר מיקה

"מארי יוסף" (כך כונה בפי רבים מבני תימן) היה דייקן מאוד, יקה יותר מיקה, ובכל יום היה יוצא מביתו באותה השעה. בעל חנות כובעים סיפר כי נהג לכוון את השעון לפי הזמן שמארי יוסף היה עובר ברחוב ליד חנותו. וכל מי שאכן זכה להכיר את חיבוריו והערותיו על הספרים הכיר והבחין בדיוקנותו גם בלימודו וגם בהבחנתו המדוקדקת. לא לחינם נתכנה בפי מלומדים "צורף נוסחאות" להעמיד את נוסחאות כתבי תורת הראשונים במקומם. כך שכל פסיעה ופסיעה של מארי יוסף היתה שקולה ומדודה בפלס.

(עובדיה הלוי)

"והגית בו יומם ולילה"

הרב קאפח למד תורה מגיל צעיר, אך כשהגיע לגיל 16, החליט שצריך להשקיע יותר זמן בלימוד תורה. מאחר ועבד לפרנסתו בשעות היום, הקדיש את שעות הלילה ללימוד. עד השעה 12 בלילה היה לו חברותא אחד, ומהשעה 2 כבר הגיע חברותא חדש, עמו למד עד הבוקר. כדי שלא ישקע בשינה, ישן כשהוא יושב ונשען אל הקיר. כך, במשך כמה שנים, ישן שעותיים בלילה, בתנוחת ישיבה, ולמד בשאר הזמן.

(נכדו עופר קאפח)

מה שאין לי – איני צריך

כאשר הגיע הרב קאפח לגיל שבעים, רצו בני המשפחה לציין את יום ההולדת בקניית מתנה. חיפשו איזו מתנה אפשר לקנות לרב הגדול, איזו מתנה יכולה לשמח פוסק, דיין. חשבו ולא מצאו רעיון. לבסוף החליט הנכד לשאול את הרב עצמו איזו מתנה היה שמח לקבל. ענה הרב: "מה שאני צריך – יש לי, ומה שאין לי – איני צריך".

(נכדו עופר קאפח)



בדמות שרפי מעלה

"בהזדמנות אחת זכיתי לגלות ולהרגיש דרגתו הנעלית של הרב קאפח. היה זה כאשר שוחחנו אודות ענייני שכר ועונש, גיהנום וגן עדן. תוך כדי השיחה פנה אלי בגילוי לב, בכנות ובתמימות: "הרי לעבוד ולשמור מצוות מלך מלכי המלכים שהוא הבורא ומנהיג את העולם הוא השכר הכי גדול שיש לנברא, ומה שייך עוד לבקש שכר על זה". וממשיך הרב בריזל ואומר: "כדי להעריך את גודל השגתו בזה, תעיד העובדה שבכל הדורות שמורים ביטויים כאלו לשרפי מעלה".

(עפ"י הרה"ג נתן בריזל, מחסידות באבוב)

בקיאות יוצאת דופן

"מורנו ורבנו היה בקי בכל מכמני התורה. אין שאלה שלא יענה במקום. רק לפני שבועיים התקשיתי מאד בשני שמות איך לכתוב בגט, פניתי לכל המומחים בגיטין, ואף אחד לא יכל לענות. ידעתי, שהרב קאפח נמצא כמעט עשרים וארבע שעות בחדר הלימוד שלו שקוע כל כולו בתורה, ואני אומר לכם, רבותי, מזה ארבע עשרה שנה שאני בדיונות, כל פעם שאני מצלצל אני מוצא אותו, לא הייתה פעם אחת שלא מצאתי אותו. שאלתי אותו, 'כבוד הרב יש לנו שם כזה. חיפשתי בכל ספרי השמות ולא מצאתי שם כזה'. מיד אמר לי, 'זה בדברי הימים. נערי דוד יש שם כזה וכזה וכתבים אותו'. אמרתי לו, 'יש לי עוד שאלה, שם פרסי איך לכתוב אותו, במילה אחת או בשתיים', אמר לי, 'זה שם ערבי, צריך לכתוב אותו בצורה כזו שייראה כשני שמות ושם אחד'."

(הרב אליהו אברג'יל, אב בית הדין בבאר שבע)

הספרייה

לעתים נזקק לספר כדי להראות דבר מה לבני שיחו בערב שבת, והיה שולח את בנו להביא את הספר הדרוש. למרות שהספרייה הייתה חשוכה, נמצא הספר המבוקש מיד בעזרת הוראותיו המדויקות של הרב: "העמוד השלישי, המדף הרביעי, הספר החמישי מימין...". הוא הורה לבנו לפתוח "בערך בשליש הספר" ולקרוא. משהחל הבן לקרוא, אמר: "לא כאן, עוד כמה עמודים". כאשר קרא הבן במקום הנכון, המשיך הרב את הציטוט בעל פה עד לסיומו.

(אביבית לוי, נכדת הרב, התוך "הולך תמים")

אורחים חשובים

הרב קאפח לא היה מרבה בהופעות ציבוריות מכמה טעמים. באחד מהאירועים שהוזמן אחר שהפצירו בו, נאלץ לבוא ולכבד את האירוע, אך קצב מראש מתי הוא יוצא. כשהגיע הזמן קם, ומיד הפצירו בו להישאר, אך הוא השיב: כבר מחכים לי אורחים חשובים בבית והלך לדרכו. לימים התגלה שכך היה משיב לרבים, ממנהר כי יש לו אורחים חשובים. א' מתלמידיו ראה לשואלו מי תמיד ממתין לרב שכך הוא אומר? השיבו: "מה השאלה, רבי סעדיה גאון והרמב"ם ורבי יהודה הלוי והראב"ד ועוד..." כל אלה שהאדיר ועבד להוציא לאור עולם את תורתם. אשריו ואשרי חלקו, ואשרי הלומדים מהליכותיו לנצל את הזמן.

(עובדיה הלוי)



לא פוסק מלימודו

הרב קאפח היה מגיע לבית המדרש מוקדם בבוקר, ויושב ללמוד ברציפות עד שעה מאוחרת בלילה. לא היה מפסיק מלימודו ... עוד סיפר, שיש בישיבות 'ביטול תורה של תלמידי חכמים'. הכיצד? כאשר תלמיד ישיבה לומד שעות רבות, או מפצח סוגיה מורכבת, הוא צריך להתאוויר. הוא יקום ממקומו, יסתובב קצת בבית המדרש, יראה איך פלוני הבין את הסוגיה, יבדוק איזה דף לומד אלמוני, ואחר כך יחזור ללימודו. אך הרב קאפח לא היה זז ממקומו, אם באו אליו לשאול שאלה, ענה בקצרה, בתמציתיות, וחזר ללימודו. לא נמשך אחר שיחת רעים ולא קם כל היום כולו. מעודו לא פגש במתמיד כזה.

(הרב שאר ישוב הכהן שליט"א, רבה של חיפה)

סוכה יצירתית

בתל אביב חיו בני המשפחה בצניעות ובצמצום, ומתוך שמחה בחלקם על שאינם מהווים מעמסה ואפילו לא על קרובי משפחתם. תקופה קשה הייתה זו למשפחה והדחוק היה רב. גם לצורך קיום מצוות כהלכתן נדרשה תושייה. כשהגיע חג הסוכות ולא היו למשפחה קרשים לבניית הסוכה, לא אמר הרב נואש. הוא דיבר עם בעל חנות הירקות שבקרבת מקום, וקיבל את רשותו לשאול את ארגזי העץ ששימשו לאחסון תפוזים. כך, באותה שנה נבנתה סוכתו של הרב שלוש דפנות מארגזי עץ שסודרו זה על גבי זה, ובאו אנשי הקהילה לראות ולהשתאות מן הסוכה המיוחדת שבנה הרב.

(אביבית לוי, נכדת הרב, מתוך "הולך תמים")

לימוד מן המקור

הרב הקפיד לישון בביתו ורק פעמים מועטות בלבד לן מחוץ לבית. פעם אחת, לפני שנים רבות, שהה אצל קרובי משפחה בבת ים במשך שלושה ימים... הייתה זו תקופה שבה התחולל בארץ הוויכוח הסוער על ניתוחי מתים. הרב, כדרכו כדיין וכפוסק, ירד לעומקו של דבר. הוא שהה במכון לרפואה משפטית באבו-כביר, ושם למד משך שלושה ימים מפי ראש המכון וצוות עוזריו את כל הדרוש לו בבואו להכריע בסוגיות אלה.

(אביבית לוי, נכדת הרב, מתוך "הולך תמים")

בן 13 למצוות

"כאשר הגעתי לגיל מצוות, שאל אותי המחנך בבית הספר, כיצד אני מתכוון לבר המצווה. האם אני יודע לקרוא בתורה, האם אני יודע כיצד לקשור תפילין, וכו'. השבתי כי אבי לא כל כך משגיח בדבר.

'אני אקח אותך לרב שיכין אותך למצוות', אמר לי המחנך.

הוא לקח אותי לרב שגר בקרבת בית הספר, והרב ישב ולמד איתי את כל הדרוש.

רק כשהתבגרתי, הבנתי שהרב הזה שהכין אותי, נער שמעולם לא פגש לפני כן, לבר מצווה בסבלנות כה רבה הוא הרב קאפח, דיין בבית הדין הרבני הגדול, פוסק שידין רב לו בכל מקצועות התורה, והוא פינה עבורי את זמנו כאילו ללמוד איתי היה הדבר החשוב ביותר בעולם".

(סיפר יהודי יקר שבא ממשפחה קשת יום, אשר גרה בשכונה מרוחקת בירושלים)



הונגרית וערבית

שליטתו של הרב קאפח במשפר שפות הייתה אף היא לעזר בבית הדין. באחת הפעמים בא לפני בית הדין דובר הונגרית שאינו יודע עברית. מלווהו תרגם עבור בית הדין את עדותו ותוך כדי הדברים "תיקן" את העדות כשחש שהדברים אינם לטובתו. הרב קאפח הרגיש בכל מיד, והעיר לו על השינוי בתרגומו. נדהם האיש ותמה מניין יודע הרב הונגרית. "נולדתי בעיירת גבול בין תימן להונגריה", השיב ברב בחיוך.

(אביבית לוי, נכדת הרב, מתוך "הולך תמים")

צורף מתבונן בסנדלר

מתוך תבונתו של הרב יוסף ומן היצירתיות הטבועה בו היה ממציא לעצמו דרכי עבודה חדשות. לדוגמה, נוכח כי הכנת כדורים לתכשיטים בעבודת יד בלבד גוזלת זמן והדיוק בה אינו רב. פעם עבר ליד חנותו של סנדלר ואופן עבודתו לכד את תשומת ליבו. עמד וצפה בו. תוך כדי צפייה עלה בדעתו כי אם יתקין לעצמו כלים הדומים לכליו אך עשויים מפלדה, ניתן יהיה לייצר את הכדורים הללו בזמן קצר בהרבה ובדיוק רב. הדבר עלה בידו, ואכן, באותו הזמן שקודם לכן היה מכין כמות כדורים ממאה גרם, הכין עתה כדורים מקילוגרם שלם. היו האנשים משתאים כיצד הוא מצליח להכין כמות הגונה כזו ברמת דיוק מפליאה.

(אביבית לוי, נכדת הרב, מתוך "הולך תמים")



מקבץ סיפורים – הרבנית ברכה קאפח זצ"ל

ה' שולח

בכל שנה, בשושן פורים, הייתה מושכת סכום גדול בשטרות קטנים מחשבונה על מנת לחלקו לאביונים. באחת הפעמים, בצהרי שושן פורים נגמר כמעט כל הכסף שהיה בידה והיא נותרה עם שטר של 20 שקלים וחשש שתאלץ להשיב פני נזקקים ריקם. בצר לה פנתה ואמרה "ריבוננו של עולם, היד שלך מלאה, היד שלי ריקה, נותרו לי 20 שקלים בלבד, עזור לי", ובלבה קיוותה לקבל שטרות קטנים שתוכל לחלק בו ביום. לא חלף זמן רב ונשמעו נקישות בדלת. הגיע שליח מבית כנסת בירושלים, עם קופת הצדקה ובה דמי "מחצית השקל" ו"מתנות לאביונים" שנאספו עד לאותה שעה. היא, מצידה ידעה שה' שולח.

אוכל חדש

מילדות, היינו, אחי ואני הולכים לסבתא בכל יום שישי אחרי הלימודים. יום שישי אחד, כאשר הייתי תלמידת תיכון, חזרתי הביתה מבית הספר, וברדיו נשמעה תכנית בה עלו לשידור אנשים שהתקשרו לאולפן לדבר מאשר על ליבם. התקשר איש אחד, וסיפר שהוא משכונת נחלאות, שהוא חזר הביתה מניתוח, הבית ריק אין לו דבר, הוא ישן על מזרון ואפילו השמיכה לא מספיקה לו. אין לו אוכל, אין מי שיטפל בו והוא לא יכול לטפל בעצמו. חשבתי לעצמי, מסכן האדם, לאיזה מצבים קשים אנשים מגיעים.

מאוחר יותר, ירדתי לסבתא, ואני רואה סיר מרק מתבשל על הגז. התפלאתי מאוד, ושאלתי אותה - איך יכול להיות שהיא מבשלת בצהרי יום שישי? והלא אצלה כל האוכל לשבת מוכן כבר בשש בבוקר, כדי שתהיה מוכנה לקבל את האנשים שמגיעים אחר כך! היא ענתה לי - כן, נכון, אבל שמעתי תכנית ברדיו, בה סיפר איש אחד שהוא חזר מניתוח, הוא ישן על מזרון, אין לו אוכל, אין לו כלום ואין מי שיעזור לו. אז יצאתי החוצה לברר אצל השכנים בכל הסביבה מי זה ואיפה הוא גר. מצאתי אותו, הבאתי לו דברים שהיו נחוצים לו ואת האוכל שהכנתי לשבת. עכשיו אני עומדת להכין לנו אוכל חדש.

(צ', נכדתה של הרבנית קאפח, דצמבר 2013)

ברכות

תפילה וברכה היו שגורות על לשונה. מי שנכנס לביתה יצא עם ברכה ל"בריאות הגוף ובריאות הנפש, שמחת הלב והנפש", "חכמה בינה ודעת, חן וחסד בעיני ה' ובעיני בני אדם", "פרנסה טובה וברכת ה'", "אושר, בריאות ולב שמח" ואור גדול שהוא בלב.



דבריה כמרפא

הרבנית הייתה אישה גדולה וטובה. היא עזרה לי בתחילת דרכי כשנישאתי, והמשיכה בכך כאשר נולדו ילדיי והייתי זקוקה לבגדים ולעזרה בכלל. היא עשתה זאת בלי לבקש תמורה, בטוב לב וברגישות. ברגעי צער ומצוקה שאין לתארם במילותיה נפחה בי רוח חדשה. כיום כשפונות אלי נשים כואבות, אני מצטטת את דבריה שהיו לי למזור ולמרפא.

ש', יוני 2008

רצון ואמונה

מי שהכיר את הרבנית קאפח נוכח לדעת כי הכוחות הפיזיים העומדים לרשותו של אדם אינם מספיקים כדי לעסוק בהיקף הרחב של עשייתה. היא סברה כי דרוש כוח רצון עז לשם כך. "זה כוח הרצון", אמרה לנכדתה, "דעי לך, אפילו אם לפעמים לאדם אין כוח [פיזי], הרצון שלו מקים אותו, מריץ אותו". בכוח רצון זה טיפלה ב-30 קשישים במקביל, העבירה שיעורי פרשת שבוע, סייעה לנזקקים, חילקה בגדים ומזון, ארגנה חתונות, השיגה ריהוט לדלים, פתחה מעון לפעוטות, הקימה קייטנה, מצאה מקומות עבודה לרבים, הקשיבה וייעצה בלב פתוח וחפץ.

גדול אף יותר מכוח הרצון היה כוח האמונה של הרבנית קאפח בריבוננו של עולם. מתוך האמונה והביטחון בה, ידעה שתוכל. "יד ה' מלאה", הייתה אומרת, "אל תדאגי, ה' שולח".

לא סוגרת את המשרד

באהבת הזולת שבה וביכולת להבין ולהקשיב הצליחה לחדור ללבו של כל אדם ואף למצוא את הדרך להחזיר נוער עבריין למוטב. אנשים קיבלו ממנה תוכחה וביקורת כי ידעו שבאה מאהבה ומרצון להיטיב עמם. הם ידעו שהיא שם עבורם עשרים וארבע שעות ביממה ולא "סוגרת את המשרד" אף פעם. היא הייתה עובדת סוציאלית, פסיכולוגית, אשת עסקים, יזמית, מנהלת לוגיסטית, מנהלת כוח אדם והשמה, מפיקת אירועים, גזברית ועוד עשרות תפקידים. למרות שלא הייתה לה השכלה פורמלית באף אחד מהתחומים, את כולם ביצעה בצורה מעוררת השתאות.

(אביבית לוי, נכדת הרבנית, מתוך מוסף שבת, מקור ראשון 20.12.2013)

נסיעה מקרית במונית

"ביום חמישי, הצבעתי למונית. באה אחת, נכנסתי.

מסתכל עלי הנהג, "את הרבנית קאפח?" אמרתי לו "כן, מאיפה אתה מכיר אותי?"

אמר: "לפני עשרים שנה הייתי מסומם, הייתי בא אלייך ועזרת לי הרבה. יום אחד כעסת עלי ואני הייתי עצוב. אמרתי לך 'תברכי אותי'". ברכתך אותו והוא בכה כשברכתי אותו.

"את יודעת, הברכה שלך עלתה לשמיים. החלטתי - גמרנו. עשיתי גמילה, אחר כך התחתנתי, יש לי שתי בנות, עכשיו הן כבר גדולות. היום אני נהג מונית, אני מרוויח, אני חי, אני בן אדם"

(הרבנית ברכה קאפח)



לא תמיד נעים

"במלחמת יום כיפור היו הרבה נפגעים מרחביה ומנחלאל והייתה טראומה. היה קול קורא ממשד החינוך למורות ולעובדות סוציאליות לבקר בבתי של משפחות שנפגעו, ללמד ולתמוך.

באותו זמן קבלתי תרומות מחו"ל והקמתי בעזרתן קרן לנפגעי מלחמת יום כיפור. פניתי לרבנית קאפח, הצעתי לה שאביא לה את הכסף, והיא תעביר אותו למשפחות הנפגעות. הרבנית התעקשה שאבוא אתה אל משפחות. חששתי שאם אבוא עם הכסף הם יפגעו, או שיחשבו שהבאתי להם פחות מידי, או שיחשבו שהכסף ממני. הרבנית עמדה על כך שאבוא, היא לא רצתה שיחשבו שהכסף בא ממנה, וידעה שאם אבוא אתה אהיה מעורבת יותר ותהיה לי השפעה וזכות לעבוד עם אחרים.

אחת המשפחות שביקרנו הייתה בת שבע נפשות - אלמנה וששה ילדים. האב, נהרג במלחמה והאם הייתה אישה דגולה ונחושה שנשארה לבד. אמרתי לה "תתקשרי אלי!" אמרה לי בשקט "אני לא יודעת לחייג". היא הרגישה שהילדים לא מכבדים אותה מפני שלא ידעה לקרוא, לימדתי אותה קרוא וכתוב והיא הודתה לי על תחושת הביטחון והכבוד שקיבלה.

בנוסף לעבודה בקרן הלכתי עם הרבנית לבתים גם של נזקקים, בעיקר לקשישים שלא היו להם תנורים ושמיות. באחת הפעמים, הקשישה שביקרנו גערה ברבנית, "למה לקח לך כל כך הרבה זמן לבוא? למה את לא באה ביום שני?" וזה היה יום שני, "את בדרך כלל מביאה לי ביום שני כסף לחשמל, מים ופתיילות! כעסתי על האישה ושאלתי את הרבנית "למה את נותנת לה לצעוק עליך?" הרבנית ענתה "לא כל חסד שאדם עושה לזולת הוא חסד שנעים לבצע, לכן קוראים לזה חסד. לא עושים רק מה שנעים"

(ע', עבדה עם הרבנית קאפח, דצמבר 2013)

חסד צריך לעשות!

לקראת בת המצווה שלי, למדתי את המצוות מספר החינוך. ההורים שלי סידרו, שחלק מן המצוות אלמד עם קרובי משפחה. כאשר הגעתי עם אבא שלי לסבתא, סיפרנו לה שאני לומדת. סבתא שמחה מאד ועודדה אותי להמשיך, שכן החשיבה מאד כל לימוד תורה ובמשך ארבעים שנה לימדה מידי שבת שיעור לנשים. אבא אמר לה שרצינו שאני אלמד גם אתה משהו, וסבתא אמרה: "יופי, בשמחה, למה לא?". ואז אמר לה אבא שחשבנו שאני אלמד אתה על מצוות צדקה. סבתא חייכה. "את זה" היא אמרה, "לא צריך ללמוד. את זה צריך לעשות!"

(ש', נינת הרב והרבנית)

עשרים ושבעה חוגים

"היה לי רצון עז שיהיה לאנשים מה לעשות... אנשים ביקשו ממני לארגן להם חוג מסוים. ביקשתי מהם לאסוף קבוצת אנשים, וכשחזרו אלי עם רשימת אנשים פתחתי את החוג. קניתי את כל הציוד הדרוש ומיניתי בכל קבוצה כזו – יושבת ראש, סגנית וגזברית. בהתחלה הייתי מגיעה לכל חוג שנפתח, וכשראיתי שהעניינים מתנהלים כשורה פניתי לחוג אחר. היו לי עשרים ושבעה חוגים ברחבי ירושלים[...] הייתי רצה ממקום למקום... לא אשכח איך הייתי רצה בגשמים כשכולי רטובה... היו לי חוגים בתחומים שונים: קרמיקה, התעמלות, שחייה ואחרים"

(הרבנית ברכה קאפח, מתוך "וזאת הברכה")



בסבר פנים יפות

מדי יום שישי חילקה הרבנית קאפח שקיות של מוצרים יבשים, עוף וחלות למשפחות רבות. היא ידעה איך לחלק את המוצרים בין כל המשפחות הנזקקות - למשפחה אחת שתי חלות, למשפחה אחרת תמיד שמרה בצד יותר, לאחד ידעה לתת עוף פעם בחודש ולאחר מדי שבוע, ולמישהי אחרת השתדלה מאוד לתת מעט כסף מזומן לתרופות, ותמיד כשהיו גרביים חילקה לכולם. הרבנית הייתה אלופה! היא ידעה וזכרה למי מגיע מה. אם היה אדם שלא הגיע לביתה לקבל את החבילה שלו ביום שישי והשעה כבר התאחרה, הייתה מתקשרת לברר - מה קורה? האם באים לקחת מוצרים לשבת?

את כולם קיבלה בסבר פנים יפות בסלון ביתה. בשבילה היו כולם אנשים עם רגשות וכאב, לא מספרים או אנשים רחוקים, כולם היו חלק מן המשפחה הרחבה. לפעמים גם ידעה לכווס על מי שמגזים עם בקשות שלא מגיעות לו. מהרבנית למדתי שחסד אמתי הוא לפעמים גם גבורה לומר, לא!

הרבנית הייתה המנהלת הגדולה של בנק המצוות. לכל אחד הייתה המצווה שלו. היא לא ערבבה בין המצוות ושמרה לכל אחד על המצווה שלו, נתנה לכל אחד ואחת את ההרגשה שהוא היחיד והמיוחד, וניהלה את בנק המצוות באמונה גדולה ובשיתוף פעולה בין שמים וארץ, מתחננת לבורא עולם שישלח תורמים בכדי להעניק ל-5,700 משפחות מוצרים לליל הסדר, ומקבלת את התורמים והתורמות בלב פתוח ושמח, על כל פרוטה אומרת תודה וכל אחד יצא עם ברכה שנוגעת הכי עמוק בלב.

ח', עבדה עם הרבנית קאפח, דצמבר 2013

עצם הופעתה גורמת להתרגשות

מה שמרתק ומסקרן בדמותה של הרבנית הוא הצניעות שלה והשקט הפנימי שבו בוחרת היא לעזור ולתמוך באנשים. למרות מעמדה, אין היא מנצלת אותו להשגת מטרותיה. ייחודה הוא עשיית מעשי צדקה בשקט[...] פעם הצגתי את הרבנית בפני חברתי אשר ציפתה לפגוש אישה גדולת ממדים ובעלת החצנה טבעית. למעשה, פגשה היא באישה צנועה, קטנת ממדים שכלפי חוץ לא ניתן לשער ולראות את גודל נתינתה. עם זאת כשהיא נכנסת לשטח הקייטנה, עצם הופעתה גורמת להתרגשות רבה."

(אני חוברה, מרכזת הקייטנה שארגנה הרבנית קאפח בימות הקיץ)



זוג זקנים – מי יקיש על דלתם?

פנו אלי כמה מתושבי השכונה: 'בואי תראי זוג זקנים, אין איש שיקיש על דלתם...' הלכתי לבקר אותם. הבית שלהם היה שחור ומטונף, כמעט לא היו להם מים [...] התחלתי לטפל גם בהם. כעבור שנתיים חלתה האישה בדלקת ריאות. אשפזתי אותה בבית חולים והבעל נשאר בבית. ואז קרה אסון: הזקן מילא את הפרימוס והדליקו, הפרימוס התפוצץ וכל הבית עלה באש. השכנים באו לקרוא לי: 'הגברת קאפח, הגברת קאפח (הם לא ידעו שהזקנה בבית החולים) הזקנים שלך נשרפים'. רצתי למקום ונדהמתי למראה עיניי... הכול עלה באש. מיד הבנתי כי כל האחריות של כיבוי השרפה מוטלת עלי. בעזרת סמרטוטים שהיו בקרבת הבית, הצלחתי להשתלט על הדלקה. כשנכנסתי לביתם, חשכו עיניי, הכול היה שרוף וחרוך. לפתע, הבחנתי ב'משהו' בפינה. היה זה הדוד הזקן...

כשניגשתי לעברו הוא צעק מכאב וביקש את נפשו למות. אמרתי לו: 'אתה לא תמות', ואשפזתי גם אותו בבית החולים עד שהחלים מפצעיו. בעזרת השכנים, פניתי את תכולת הבית, הבאתי שרברב לתיקון הצנרת וצבע שיצבע את הבית. בנוסף, יצאתי לאסוף כסף כדי שיהיה לי ממה לקנות רהיטים וציוד לבית [...] סייעתא דשמיא, קיבלתי שתי מיטות נוער כמעט חדשות, וסדינים לרחת מביתי. משנסתיימה ה'מלאכה' והבית היה נקי ומבריק, הוצאנו את האשה מבית החולים. 'זה לא ביתי... זה ארמון! קראה הזקנה בהתרגשות. היא לא זיהתה את ביתה, וכשנכנסה למטבח והבחינה בברזים החדשים קראה בקול: 'שכנים, יש לי מים, יש לי מים, שכנים'.

(הרבנית קאפח, מתוך "וזאת הברכה")

לכל אחד יש קצת מהרבנית

לכל אחד יש קצת מהרבנית קאפח שהולך אתו בלב, כי מול הרבנית לא יכולת שלא לפתוח את הלב. לרבנית היה כשרון נדיר של חמימות ואהבה שפותח את סכר בדמעות כל פעם מחדש, והמתיקות הזו, והחיך התמידי, עם גערה ונזיפה, כשאיחרת בדקה אחרי שרצת כל הדרך כדי להגיע בזמן, והיד שלה מופנית כלפי השעון, ואומרת - כל היום אני יושבת פה, מחכה, איך את מאחרת? יא עיוני, כל דקה חשובה! כל דקה חשובה!

הרבנית צחקה בכל הזדמנות. בכל בוקר הייתה משכימה כבר בארבע לפנות בוקר להתחיל את "פסטיבל היום החדש". "אני קמה לפני השמש כדי לקבל את פניה בברכה", כך הייתה אומרת לי. כשהייתי קמה לתומי בשעה 7:00, הייתה כבר אומרת לי: "צהרים טובים, את יודעת מה כבר הספקתי לעשות עד עכשיו?" ומתגלגלת בצחוקה המיוחד...

הרבנית הייתה ממציאה לעצמה בכל רגע ושניה את החוויה, ההרפתקה החדשה עד כדי כך שלעתים נוצרה בי התחושה שאני האישה הכבדה, העייפה והיא דווקא הנערה הצעירה, הקלילה... כזאת הייתה הרבנית, אשת חסד מופלאה, מחנכת ואישה נדירה.

נ', סטודנטית שגרה ועבדה עם הרבנית קאפח, דצמבר 2013



שני בתים

במסגרת הכנת סרט [...] שמעתי על הרבנית ופעולותיה והתרשמתי מהן מאד [...] קבענו פגישת היכרות במהלכה ביקרנו במספר בתים של קשישים ודלים אותם סעדה בשכונת מגוריה. שני בתים זכורים לי היטב. הבית האחד היה של קשישה חולה ששכבה במיטתה. הבית היה עלוב וחסר אמצעים. הרבנית, באמצעות מילה טובה ותה חם שהגישה למיטת החולה, עודדה אותה ורוממה את מצב רוחה. הבית השני היה של קשיש מסכן, אשר משפחתו נטשה אותו ולא היה מי שיסעידנו. עם כניסתנו הארעית, סידרה הרבנית את ביתו והחליפה את מצעי מיטתו. בכושר התמדתה דאגה הרבנית למזון ולניקיון ביתו מידי יום ויום. מלבד שני קשישים אלה, סעדה הרבנית עוד רבים אחרים. היא דאגה להם למזון, ניקתה את בתיים וכיבסה את בגדיהם."

(אדיר זיק ז"ל, במאי טלוויזיה ושדרן רדיו שבעקבות המפגש לצורך סרט, נוצר קשר הדוק בינו ובין הרבנית, קשר חברי וקרוב)

חתונה בבגדיה*

(*) מחסן בגדים בחצר ביתה של הרבנית בו מוינו הבגדים שנתקבלו בתרומה, נארזו ונמסרו לנזקקים. לימים קיבלה מבנה סמוך לביתה ומחסן בגדים קטן הפך ל"בגדיה", הפתוחה פעמיים בשבוע).

"נערה צעירה באה אלי וביקשה שמלת כלה. לפתע פרצה בבכי וסיפרה לי שיש לה רק חמישים שקלים בכיס, ואיך תוכל לערוך חתונה עם סכום כזה. אמרתי לה שאם היא רוצה, אני יכולה לערוך לה את החתונה בחדר הגדול של ה'בגדיה'. הצעתי לה שתביא את חתנה ושהם יקבלו החלטה משותפת. כשהגיע הוא אמר: 'מה אני צריך יותר מזה, זה מעל ומעבר בשבילי...' הייתה הרבה סייעתא דשמיא בחתונה הזאת... חתונה זו הייתה שונה משאר החתונות אותן ערכתי... אחת החברות שלי באה ואמרה שהיא יכולה להזמין זמר שגר בסמוך אליה, השנייה הביאה את בנה הצלם, לאחרת היה וידאו... כל אחת תרמה משהו, וההצלחה הייתה גדולה [...]. כל אחת שחיתנתי, קוראת לי אימא. ולכולן כבר, בעזרת ה', יש ילדים. בכל לידה הן מתקשרות אלי ומבשרות לי: 'אימא, יש לך עוד נכד' ואני כבר לא יודעת כמה נכדים יש לי..."

(הרבנית ברכה קאפח, מתוך "וזאת הברכה")

אני רעבה! אני רעבה!

הרבנית מספרת שיום אחד צעדה ברחוב ולאזניה הגיעה צעקה של אישה מבוגרת: "אני רעבה!" כעבור דקות מועטות עמדה מולה הרבנית. "מה יש לך, דודה?" (כך נהגה לקרוא לזקנים). "אני מתה מרעב! זעקה היא, 'לא אכלתי אתמול ולא היום'". הרבנית נקטה יזמה, הכינה לה אוכל חם ובעודה יושבת לסעוד החזירה את הבית המוזנח לצורתו המקורית. "'א בינתי', היא אמרה לי", מצטטת הרבנית, 'מי שלח אותך?' עניתי: 'הקדוש ברוך הוא'. אחרי שקיפלתי את הכביסה ושטפתי את הרצפות התכוונתי ללכת. האישה התחילה לבכות: 'אני אראה אותך עוד?', 'בטח שתראי', אמרתי לה, ומאז – לאורך ארבע שנים- הייתי מגיעה אליה כל יום שלוש פעמים, מביאה אוכל, רוחצת ומנקה."

(מעובד על פי דעה גלעדי, מתוך: גיליון 'עולם קטן')